

УДК 619:614.9:636 (045)

І. І. КОВАЛЬЧУК, канд. вет. наук, старш. викладач;

І. В. КОВАЛЬЧУК, канд. с/г наук, доц.

Поліський національний університет

kovalchuk_ira0982@ukr.net

ПРОФІЛАКТИКА ЗАХВОРЮВАНЬ В ОРГАНІЧНОМУ ТВАРИННИЦТВІ

Останнім часом в Україні спостерігається істотне збільшення обсягів виробництва та споживання органічної продукції. Також зростає попит на органічні продукти харчування [1].

Переважає більшість органічних господарств розташована в Житомирській, Одеській, Херсонській, Київській, Полтавській, Вінницькій, Закарпатській областях. Сертифіковані органічні господарства, що зосереджені в цих областях, різні за площею – від декількох гектарів (за прикладом більшості країн із розвиненим органічним землеробством) до декількох тисяч гектарів [3, 8].

Згідно з дослідженням, проведеним Федерацією органічного руху України, починаючи з 2004 року спостерігається щорічне зростання внутрішнього споживчого ринку органічних продуктів з 0,1 млн євро у 2004 році до 38 млн євро у 2020 р. відповідно [8].

Варто зазначити, що органічне агровиробництво поєднує практики, спрямовані на збереження навколишнього середовища та природних ресурсів, біологічного різноманіття, застосування технологій належного утримання тварин та основних «свобод» їх благополуччя, а також відповідних Стандартів під час виробництва органічної харчової продукції [2, 4].

Серед широкого асортименту органічної продукції (круп, мед, олії, соки, чаї) особливої уваги потребує продукція тваринного походження (м'яса та молочна), оскільки замикає на собі весь виробничий цикл.

У статтях 6, 8–10 Постанови ЄС № 834/207 прописано основні нормативно-правові засади виробництва органічного молока-сировини та його переробки. Відповідно до цих документів для виробництва органічних молочних продуктів має використовуватися не менше 95% сировини органічного сільськогосподарського походження (органічне молоко, сухе знежирене молоко, суха молочна сироватка, фрукти, цукор, трави, спеції). Решта – 5% від складу, можуть займати неорганічні інгредієнти, за умови, що вони є в переліку речовин, дозволених правилами впровадження (горіхи, насіння, сушена малина, олії без транс-жирів) [5, 7].

Під час виробництва органічної продукції тваринного походження оператори господарств мають підтримувати здоров'я тварин на належному фізіологічному рівні шляхом проведення регулярних профілактичних заходів

та лікування відповідно до ветеринарного законодавства з урахуванням вимог у сфері органічного виробництва.

Загальні профілактичні заходи органічного тваринництва описано в Постанові «Про затвердження Порядку (детальних правил) органічного виробництва та обігу органічної продукції», серед них варто зазначити такі:

- «поголів'я повинне мати постійний доступ до зон на відкритому повітрі, бажано пасовищ, якщо дозволяють погодні умови та стан ґрунту;

- страждання тварин, зокрема внаслідок хірургічного втручання, має бути зведене до мінімуму протягом усього їхнього життя, в тому числі під час забою;

- хворих тварин слід лікувати негайно для запобігання їх стражданню; традиційні ветеринарні препарати, зокрема антибіотики, можуть застосовуватися у разі необхідності та винятково за умови, що застосування фітотерапевтичних, гомеопатичних та інших продуктів є неефективним;

- під час вибору порід або різновидів слід брати до уваги здатність тварин пристосовуватися до місцевих умов, їх життєздатність і стійкість до хвороб, при цьому перевага надається місцевим породам, враховується їх стійкість до хвороб, властивих для відповідного виду тварин, або проблем із здоров'ям (мимовільного абортів і складних пологів, які потребують кесаревого розтину);

- приміщення для утримання тварин мають відповідати біологічним та поведінковим потребам тварин; розміщення тварин у приміщеннях має забезпечувати комфорт, благополуччя і задоволення відповідних властивих певним видам потреб тварин, які залежать від виду, породи і віку тварин;

- будівельна ізоляція, опалення та вентиляція будівлі мають забезпечувати підтримання циркуляції повітря, рівня пилу, температури, відносної вологості повітря і концентрації газу в нешкідливих для тварин межах; будівля має забезпечувати інтенсивну природну вентиляцію та природне освітлення;

- не обов'язково утримувати тварин у приміщеннях у регіонах з відповідними кліматичними умовами, що дозволяють тваринам жити надворі;

- раціон тварин встановлюється залежно від віку, маси тіла, стану здоров'я тварин та виду корму; утримання тварин на примусовій відгодівлі заборонене.

- усі молоді ссавці мають вигодовуватися природним молоком, переважно материнським; мінімальний строк такого вигодовування для великої рогатої худоби, бізонів, буйволів, оленів і коней становить три місяці, для овець і кіз – 45 днів, для свиней – 40 днів;

- заборонено застосування ветеринарних препаратів, які пригнічують функцію залоз внутрішньої секреції тварин (зокрема мають тиреостатичну, естрогенну, андрогенну і гестагенну дію), а також антибіотиків, гормонів,

кокцидіостатиків, гістомонстатиків та синтетичних амінокислот для стимулювання росту або продуктивності тварин» [6].

Прикладом впровадження в практику основних засад Постанови є Навчальна лабораторія тваринництва – структурний підрозділ кафедри технологій виробництва продукції тваринництва Поліського національного університету. Нині діяльність лабораторії слугує наочною демонстрацією ведення органічного тваринництва з огляду на участь ЖНАЕУ (Поліського університету) у німецько-українському проєкті з ведення органічного сільського господарства, забезпечує практичне навчання здобувачів вищої освіти, поєднання навчальної, науково-дослідної та виробничо-технологічної роботи.

Зокрема, проведено реконструкцію кормовигульних майданчиків для утримання худоби та птиці, які використовуються і як робочі навчальні місця для здобувачів освіти, освоєна прифермська сівозміна із традиційних для зони Полісся кормових культур, закладено пасовище для худоби, що надає змогу ефективно використовувати наявну матеріально-технічну базу для проведення навчальних практик, проведення просвітницької роботи серед населення, а також отримання продукції як результат виробничої діяльності.

Список бібліографічних посилань

1. Вінюкова О. Б., Чугрій Г. А. Ринок органічної продукції в Україні: проблеми та перспективи розвитку // Причорноморські економічні студії. 2018. Вип. 26. С. 42–47.

2. Грановська В. Г. Перспективи розвитку ринку органічної продукції в Україні // Економіка АПК. 2017. № 4. С. 31–40.

3. Кузьменко О. Б. Органічне землеробство як фактор євроінтеграції України // Вісник Полтавської державної аграрної академії. 2013. № 3. С. 151–155.

4. Основи біобезпеки та благополуччя тварин / В. В. Недосєков [та ін.]. Ніжин, 2021. 252 с.

5. Поліщук Г. Є., Борова М. П. Виробництво органічних молочних продуктів в Україні – сьогодення і перспективи розвитку. 2015. URL : <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/19892/1/69.pdf>

6. Про затвердження Порядку (детальних правил) органічного виробництва та обігу органічної продукції: Постанова Кабінету Міністрів. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/view/kp190970?an=1>

7. Постанова Ради (ЄС) від 28 червня 2007 року № 834/2007 стосовно органічного виробництва і маркування органічних продуктів, та скасування Постанови (ЄС) № 2092/91. URL : https://organicstandard.ua/files/standards/ua/cc/EU%20Reg_834_2007%20Organic%20Production_UA.pdf.

8. Федерація органічного руху України. URL : <http://organic.com.ua/organic-v-ukraini/>.